

Nr 32/1954.

s e s framställning till Ålands landsting med

förslag till landskapslag om livsmedelshantering

i landskapet Åland.

År 1952 utfärdades i riket en livsmedelsförordning (408/52) med stöd av livsmedelslagen, som gavs redan år 1941 (526/41). Med anledning härav har diskussion uppstått om livsmedelsförordningens tillämplighet i landskapet.

Då detta lagstiftningsområde ligger på gränsen mellan rikets och landskapets lagstiftningsbefogenheter, är det skäl att här undersöka självstyrelselagens stadganden i den mån de beröra det aktuella spørsmålet. Man finner då att rikets lagstiftningsrätt är förbehållet lagstiftning om varumärke och ursprungsbeteckning (§ 11 mom. 2 p. 8), om margarintillverkningar, svagare maldrycker, för såvitt angår tillsynen över bestämmelserna rörande alkoholhaltens iakttagande, handel med konstgjorda gödselämnen och beredda foderämnen samt med utsädesvaror; tillverkning och försäljning av stämpling underkastade arbeten av ädla metaller och andra sådana alster (§ 11 mom. 2 p. 10); bekämpandet av epidemier och andra smittsamma sjukdomar hos människor och husdjur; apoteksväsendet; tillverkning,

förvaring och försäljning av gifter och preparat, uti vilka gift går; köttkontroll; förbud mot införsel av djur och djurprodukter; slakt av husdjur samt djurskydd (§ 11 mom. 2 p. 15); varuutbytet; frihet; förmalnings- och inblandningstväng för säd (§ 11 mom. 2 p. 17). Å andra sidan förbehålles landskapet rätt att stifta lag om näring, för vars utövande enligt lag erfordras anmälan eller tillstånd, och näring till självförsörjning, med iakttagande av näringsfrihetens grundsats; uppdelning i fria och reglementerade näringar samt annan än i 11 § 2 mom. avsedd näringsrätt (§ 13 mom 1 p. 9) ävensom hälso- och sjukvården, med de begränsningar, som i 11 § 2 mom. 15 punkten omförmälas (§ 13 mom. 1 p. 16). Dessutom bör erinras om stadgandet i § 13 mom. 1 p. 21: "Övriga angelägenheter, vilka icke blivit rikets lagstiftning förbehållna och vilka med tillämpning av de grundsatser denna paragraf innehåller höra till landskapets lagstiftningsbehörighet."

Rikets livsmedelslag innehåller dels stadganden som gälla näringsrätten och dels sådana, som gälla hälsovården. Vartdera områdena hör i huvudsak till landskapets lagstiftningsbehörighet men de grundläggande principerna och vissa specialområden till rikets lagstiftningsbehörighet. Man kan därav draga den slutsatsen, att en

landskapslag om livsmedel kan stiftas blott densamma inte ingriper på de rättsområden, som förbehållits rikets lagstiftande organ.

Livsmedelslagen innehåller stadganden, som gälla övervakning av tillverkning, transport, handel och annan hantering av livsmedel dels beträffande hygien och dels beträffande mått och kvalitet. Man kan utgå ifrån, att de livsmedel, som införas till landskapet från riket eller direkte från utlandet redan äro granskade, varför övervakningen i sådana fall skulle begränsa sig till handel och transport inom landskapet. Men en hel del produkter tillverkas också inom landskapet och där skulle övervakningen även omfatta tillverkningen. Det har gjorts gällande, att i synnerhet på den snabbt växande konservindustrins område en sådan övervakning vore nödvändig, då en enskild tillverkare med dåliga produkter kan vålla åländska producenter avsättningssvårigheter för lång tid framåt. Det förekommer också, att nya företag startas utan insikter i konservindustrins viktigaste regler.

Stadgandena i rikets livsmedelslag gälla förutom livsmedel även hjältningsmedel samt sådana allmänna bruks- och konsumtionsartiklar, vilka med avseende å sammansättning eller framställningsätt kunna vara skadliga för hälsan. Såsom exempel på sådana ar-

tiklar kan nämnas hushållskärl och -apparater, matserviser, kläder, leksaker, tapeter, färger, kosmetiska medel och tvättmedel. Motsvarande stadgande har intagits i landskapsstyrelsens förslag till landskapslag.

Med stöd av det ovan framförda får landskapsstyrelsen vördsamt förelägga Landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g

om hantering av livsmedel i landskapet Åland.

1 §.

Utöver vad om den allmänna hälsovården är eller varder stadgat, kan i försäljningssyfte skeende beredning, konservering, import, transport och förvaring samt saluhållande eller överlåtelse till annan av livsmedel regleras genom landskapsförordning, varvid förutom det allmänna hälsotillståndet bör beaktas jämväl konsumenternas skyddande mot försäljning av underhaltiga livsmedel och mot därav föranledd ekonomisk förlust. Sådana bestämmelser kunna avse sättet att bereda livsmedel, dessas innehåll och förpackning, ursprung, art, beskaffenhet, vikt, mängd och sammansättning samt andra för det allmänna hälsotillståndet och för saluhållandet nödigansedda villkor.

Vad i denna landskapslag är stadgat beträffande livsmedel, äge motsvarande tillämpning med avseende å njutningsmedel samt sådana allmänna bruks- och konsumtionsförmödenheter, vilka med avseende å sammansättning eller framställningssätt kunna vara för hälsan skadliga.

2 §.

Genom landskapsförordning kan bestämmas, att den, som i försäljningssyfte bereder eller idkar handel med livsmedel, skall därom göra skriftlig anmälan hos viss kontrollmyndighet, oavsett om annan anmälningsskyldighet är föreskriven.

Likaså kan genom landskapsförordning bestämmas, att i 1 mom. avsedd beredare eller saluhållare av livsmedel skall vara förpliktad att i enlighet med i landskapsförordning meddelade föreskrifter föra lager- och tillverkningsbok.

3 §.

Efterlevnaden av denna lag och med stöd av densamma utfärdade föreskrifter övervakas av hälsovårds-, polis- och tullmyndigheterna samt, försåvitt sådant genom landskapsförordning föreskrives, av speciella kontrollmyndigheter.

Åligganden, som enligt denna landskapslag ankomma på hälsovårds-

myndigheterna, må i enlighet med vad genom landskapsförordning stad-
gas uppdragas åt sektion inom hälsovårdsnämnden eller av nämnden
förordnad person att handhavas på nämndens vägnar.

4 §.

Kontrollmyndighet äger rätt att erhålla tillträde till de stäl-
len, där livsmedel och råämnen för dessa lagras, beredas eller för-
säljas, att därstädes företaga besiktningar och, där så påkallas,
för undersökning taga nödiga prov av livsmedel, samt att där anläg-
ning därtill finnes förbjuda beredning, utgivning från tullen och
försäljning av misstänkliga livsmedel, intill dess undersökningen,
som bör ske med skyndsamhet, verkställt. Om resultatet av under-
sökningen bör sakägare ofördröjligen underrättas.

Över provtagning skall bevis utfärdas, och bör för provet ersät-
ning utgivas enligt för sådant livsmedel gängse pris, såframt ej
detta vid undersökningen befinnes vara av den beskaffenhet, att
beredning eller försäljning bör förbjudas, eller såvida därom icke
är annorlunda stadgat.

5 §.

Har vid verkställd undersökning eller eljest befunnits, att ha-
beredare, importör eller säljare befintliga livsmedel eller vid

sas beredning, transport eller försäljning nödiga anordningar eller
redskap icke uppfylla med stöd av denna landskapslag föreskrivna
fordringar, äger kontrollmyndighet rätt att förbjuda beredning el-
ler försäljning av sådana livsmedel eller användning av dylika red-
skap eller anordningar, därest icke av kontrollmyndighet påbjuden
ändring företages. Kan en färdig förnödenhet icke ändras till en
sådan, vars försäljning är tillåten, eller kan försäljning av en
företillverkning avsedd förnödenhet utan ändring anses tillåten
för annat ändamål än det avsedda, må kontrollmyndighet tillåta för-
nödenhetens försäljning för av densamma föreskrivet ändamål, vilket
vid försäljningen behörigen bör angivas. Därest sagda åtgärder
icke anses vara tillfyllest, skola livsmedlen beslagtagas. Så
skall förfaras i omedelbart samband med undersökning, om varan är
uppenbart förfalskad eller för hälsan skadlig.

Beslag bör verkställas i vittnes närvaro utom i det fall, att
livsmedel beslagtagas i samband med undersökning och anskaffande
av vittne skulle medföra synnerlig olägenhet. Den, som fränta-
gits egendom, skall tillställas förteckning eller intyg, utvisande
mängden av de beslagtagna livsmedlen och orsaken till beslaget,
eller ock utdrag ur protokoll, som förts vid verkställandet av be-

slaget. Är den näringsidkare, som äger förnödenheterna, eller representant för honom icke tillstädes, då dessa beslagtagas, skall beslag likväl verkställas i närvaro av tvenne vittnen. Till förrättningen skall härvid om möjligt ytterligare kallas hos näringsidkaren anställd eller till hans familj eller hushåll hörande person.

Beslagtagna livsmedel av den beskaffenhet, att de ej kunna förvaras, skola förstöras, ifall kostnaderna för deras försäljning till godtagbart ändamål bleve oproportionerligt stora i förhållande till deras värde. Därest förnödenheterna av nämnda orsak icke säljas eller förstöras och verkställs beslaget av annan än polismyndighet, skola de utan dröjsmål och senast inom åtta dagar från beslagtagandet överantvaras åt vederbörande polismyndighet. Den na må, om varan är underkastad förskämning eller snar förstörelse eller hastigt sjunker i värde eller om den kräver alltför kostsam vård, efter att hava hört varans ägare eller ombud för denne, såframt detta utan olägenhet kan ske, sälja livsmedlen för godtagbart ändamål. Så skall alltid förfaras, om ägaren därom anhåller. Importvara må dock utföras ur landet, därest varans ägare i stället för nämnda förfarande det påyrkar.

Livsmedel eller, om de blivit sålda, deras pris förbliva under

kastade beslag till dess frågan angående dem blivit slutligt avgjord. Såframt icke rätten, där åtal mot näringsidkaren väckts, förklarar livsmedlen förbrutna till staten, bör den myndighet, som fattat beslut om beslaget, förordna, att livsmedlen skola återställas till vederbörande antingen som sådana eller för att genom hans försorg ändras så, att de uppfylla fordringarna i livsmedelsbestämmelserna, eller ock att de skola användas eller säljas för godtagbart ändamål. Hava livsmedlen sålts och de därvid erhållna medlen icke med anledning av åtal förklarats förbrutna till staten, skola medlen, sedan försäljnings- och transportkostnaderna avdragits, tillställas förnödenhetens ägare.

6 §.

Ej må kontrollmyndighet eller förrättare av undersökning för obehörig uppenbara, ej heller till sin egen fördel utnyttja vad han beträffande näringsidkares affärs- eller yrkeshemligheter ander sin kontrollverksamhet erfarit.

7 §.

Landskapsstyrelsen äger bestämma, vilka statliga eller kommunala undersökningsanstalter som äro berättigade att verkställa i denna landskapslag eller med stöd av densamma utfärdade stadganden

förutsatta undersökningar och däröver avgiva officiella utlåtanden, ävensom efter överenskommelse om nödiga villkor, godkänna avtal med kommun om verkställande av undersökningar. Därjämte kan genom landskapsförordning vid reglementering av en grupp av livsmedel bestämmas om anordnande av undersökning av därvid ifrågakommande livsmedel.

Kommunal undersökningsanstalt, som enligt 1 mom. godkänts för verkställande av allmänna undersökningar, är berättigad till landskapsunderstöd.

8 §.

Hälsovårdsnämnden eller, där kommunalnämnden fungerar såsom hälsovårdsnämnd, denna nämnd åsamkade direkta utgifter för övervakande av efterlevnaden av denna landskapslag och med stöd av densamma utfärdade stadganden, undersökningskostnaderna däri inbegripna, bestridas av kommunens medel. Annan övervakningskostnad utgår ur landskapets medel.

9 §.

Denna landskapslag äger ej tillämpning på vara, som skall utföras ur landet, ej heller på transitogods. Angående alkohol- drycker och apoteksvaror samt kött- och mjölkkontroll gäller vad

om dem är särskilt stadgat. Med avseende å margarintillverkningar tillämpas denna ^{landskaps-}lag endast såvitt särskilda bestämmelser icke utfärdats beträffande sagda tillverkningar.

10 §.

Var, som bryter mot denna landskapslag eller på grund därav meddelade bestämmelser, straffes såvitt ej strängare straff där- för är annorstädes i lag utsatt, med högst etthundra dagsböter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med böter eller med fängelse ej utöver sex månader, samt vare pliktig att ersätta landskapet och kommunen de kostnader, som undersökningen av livsmedlen föranlett.

Livsmedel, som i landskapet beredes eller saluhålles med åsidosättande av vad i denna landskapslag eller med stöd av densamma är stadgat, skall, såvida ej omständigheterna äro synnerligen mildrande, förklaras förbrutet till staten.

11 §.

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna landskapslag meddelas genom landskapsförordning.

Mariehamn den 11 november 1954.

På

landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Viktor Strandfält.

Bitr. landskapssekreterare

Rolf Sundman.

LAGUTSKOTTETS betänkande N. 21/1954 med
anledning av landskapsstyrelsens framställ-
ning till Ålands landsting med förslag om
landskapslag om livsmedelshantering i land-
skapet Åland.

N. 21/1954.

Förenämnda framställning, varöver landstinget inbegärt lagutskot-
tets utlåtande, har utskottet behandlat och får för landstinget vörd-
samast framhålla följande:

Detta lagstiftningsgebit berör frågor, som ligga på gränsen mellan
rikets och landskapets lagstiftningsbehörighet. Av motiveringen, som
endast i korthet återgiver innehållet i särskilda lagrum i den nya
självstyrelselagen, har utskottet icke blivit övertygat om, att land-
skapet verkligen kan lagstifta i alla de avseenden, som lagtexten be-
handlar. Sålunda kan det vara tvivel underkastat, om landstinget genom
landskapslag skall kunna bemyndiga landskapsstyrelsen att genom land-
skapsförordning bestämma, vilka statliga undersökningsanstalter skola
vara berättigade att verkställa i landskapslagen förutsatta undersök-
ningar, samt genom landskapsförordning ålägga tullmyndigheterna över-
vakningsskyldigheter i fråga om efterlevnaden av landskapslagen.

Överhuvudtaget får man av lagtexten en mycket oklar uppfattning
därom, vilka speciella förhållanden landskapslagen avser att reglera.
I alltför stor utsträckning synes lagförslaget vara inriktat på en,
månända flera, framtida landskapsförordningar, om vilkas innehåll en-
dast en vag antydning göres. Landskapslag bör dock enligt utskottets
uppfattning säga ut, när t.ex. baringssidkare skall vara skyldig att
göra i § 2 mom. 1 avsedd särskild skriftlig anmälan, i vilka fall han
skall vara skyldig att föra lager- och tillverkningsbok (mom. 2 i sam-
ma paragraf) och huru kontrollmyndigheten skall organiseras. Om land-
skapsstyrelsen i dessa avseenden - flera kunde uppräknas - icke ansett
sig kunna föreslå mera konkreta stadganden än de föreliggande, måste
man fråga sig om landskapet ej skulle vara mera betjänt av en överens-
kommelseförordning än av en landskapslag, som i stort sett blott inne-
bär bemyndigande för landskapsstyrelsen att utfärda landskapsförord-
ningar.

Det är uppenbart att såväl landskapslagen som de landskapsförord-
ningar, vilka förutsätts bli utfärdade, nödvändiggör inrättandet i
landskapet av kompetenta kontrollorgan, ett laboratorium för verkstäl-
lande av erforderliga undersökningar och inrättande av nya tjänster.
Skall allt detta vara nödvändigt och skola de uppenbarliga dryga kost-
nader som här måste bli av nöden, motsvaras av den med landskaps-